

Liliya Morska

Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0002-4916-3834

Grzegorz Grzybek, *Etos i eros. Etyka rozwoju wobec seksualności a samowychowanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2020, 231 ss.

Omawiana książka dotyczy zagadnienia seksualności. Podstawą analizy autora jest jego własna koncepcja występująca w dyskursie naukowym pod nazwą „etyka rozwoju”. W tytułowym ujęciu problemu jest także odwołanie do samowychowania, co może wskazywać na podmiotowość seksualności, bardziej niż na jej społeczny czy socjalizacyjny wymiar.

Autor wskazał na dwa podstawowe problemy: czy seksualność posiada swoją autonomię, czy też powinna być ona podporządkowana innym działaniom człowieka? Czy można stworzyć integralny model seksualności na bazie teorii etyki rozwoju? Na podstawie postawionych problemów sformułował następującą tezę: „erotyczny wymiar ludzkiej działalności to ważny aspekt życia jednostki i jednocześnie podlega normowaniu społecznemu. Normowanie społeczne posiada różne konteksty: kulturowy, religijny, ekonomiczny, a nawet polityczny. Nie może jednak ignorować praw wolnościowych jednostki. Aby jednostka potrafiła w tym zakresie osiągnąć odpowiednią integrację, musi wypracować własne standardy etyczne dotyczące seksualności, które będą stanowiły element jej etosu życiowego. Teoria etyczna – teoria etyki rozwoju może stanowić właściwą podbudowę pod kształtowanie własnego etosu życiowego w odniesieniu do sfery erotycznej – etosu erotycznego” (s. 12, 13).

Odpowiedzi na postawione problemy i dowodzenie tezy było przeprowadzone poprzez analizę w czterech następujących rozdziałach: 1) *Moralne aspekty ludzkiej seksualności*; 2) *Erotyka w życiu człowieka*; 3) *Dylematy płci – urządzenie seksualności*; 4) *Personalistyczny i perfekcjonistyczny wymiar seksualności w założeniach etyki rozwoju*.

W pierwszym rozdziale rozważania toczyły się wokół problemu moralnych aspektów ludzkiej seksualności. Ukazana została opozycja między opresyjnym a autonomicznym podejściem do sfery seksualnej. Opresyjne podejście ukazane zostało przede wszystkim poprzez odwołanie do ujęcia religijnego, w tym Kościoła katolickiego. Wydaje się, że autor może to ujęcie wzbogacić, odwołując

się także do nowej publikacji abpa Grzegorza Rysia¹ – ponieważ jest tam podjęta próba nowego spojrzenia, choć jednocześnie tradycyjnego na kwestię ujmowania seksualności w Kościele.

Druga istotna kwestia dotyczy tego, na bazie jakiej normatywności ma opierać się właściwość działań seksualnych. Tutaj zostały wskazane dwie podstawowe zasady: 1) zasada prokreacji i 2) prymat miłości erotycznej. Przez to autor wskazuje na kolejną opozycję między seksualizacją (zasada prokreacyjna) i erotyzacją (doświadczenie miłości erotycznej). Aby rozwiązać ten problem, autor wprowadza pojęcie „etycznego erotyzmu”.

W rozdziale drugim ma miejsce dopełnienie rozważań na ujęciem sfery erotycznej. Autor zwrócił tam uwagę, iż „przyjemność i pożądanie jako chcenie oraz żądę przyjemności należy odnosić do miłości erotycznej”, natomiast miłość erotyczną związał z miłością jako wartością podstawową, która stanowi obraz „pragnienia posiadania przedmiotu pożądania, które w sposób szczególny jest realizowane w międzyosobowej relacji oblubieńczej”.

Bardzo ważne rozważania od strony kulturowego ujęcia sfery seksualności zostały podjęte w rozdziale trzecim poruszającym zagadnienie dylematów płci w kontekście „urządzenia seksualności”. Podkreślił, że „urządzenie seksualności” oznacza rodzaj władzy społecznej nad jednostką w sferze seksualnej, a mechanizmy tej władzy są złożone i posiadają zróżnicowany sposób oddziaływania.

Rozdział czwarty stanowi odpowiedź na postawione problemy na podstawie teorii etyki rozwoju. Autor przyjął, że „autonomia seksualna od strony pozytywnej winna opierać się na rozwoju sfery erotycznej, w tym możliwości uzyskiwania zadowolenia erotycznego”; „etos erotyczny jako element autonomii wolności działania osoby musi zostać także w sferze wolnościowej zintegrowany z etosem życiowym”. W sferze normatywnej podkreślił, iż „granicą wolności działania jednostki w obszarze sfery seksualnej są godność osobowa i wolność innej osoby”, a „normami etycznymi stojącymi na straży moralnego wymiaru wolności seksualnej są szacunek i tolerancja wobec innych”.

Autor wprowadził do refleksji naukowej ważne ustalenia zarówno od strony językowej (terminologicznej), jak i ideowej (aksjologicznej), należą do nich: „estetyka seksualności”, „etyczny erotyzm”, „samowychowanie erotyczne”.

Przeprowadzona refleksja naukowa, warsztat pracy i koncepcja czynią monografię dziełem twórczym oraz oryginalnym.

¹ G. Ryś, *Celibat*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2019.